

sobotecký pravidelný lehce avantgardní věstník

splav!

ročník X / číslo 3

pondělí 30. 6. 2008

Úvodníková osmisměrka

ÚVODNÍK
SÁM
NENÍ
FORMA
ANI
OBSAH
NATOŽ
UMĚLECKÉ
DÍLO
NIC
CO
BY
BYLO
DÁNO
JE
TO
LEHKÁ
HRA
MÁ
SKRYTÉ
POSELSTVÍ

K	Í	N	D	O	V	Ú	H	Í
É	O	D	L	D	Á	N	O	V
K	O	Í	N	E	N	V	H	T
C	B	L	F	A	H	É	R	S
E	S	O	B	O	T	K	A	L
L	A	N	Y	Y	R	O	Á	E
Ě	H	E	R	C	L	M	Ž	S
M	J	K	I	O	Á	O	A	O
U	S	N	O	S	A	N	I	P

Ondřej Šmejkal

PROGRAM

9.00 sál spořitelny

Ilustrace literatury pro děti a mládež: východiska, situace, mezinárodní kontext

PhDr. Martin Reissner

9.00 zahrada Šrámkova domu

Dětská dílna

Následuje animační dílna Galiny Miklínové

11.00 sál spořitelny

Karafiátovi Broučci aneb svět Božího řádu a jeho proměny

PhDr. Věra Brožová

13.30 zahrada Šrámkova domu

Seminář úvodu do kritického myšlení

Mgr. Blanka Kotoučová

15.00 zahrada Šrámkova domu

Společnost mrtvých básníků

Císařovo nové divadlo

16.00 Šrámkův dům

Lewitt Him a Gyula Urbán – Bleděmodrý Petr

Poslech rozhlasové hry. Režie: Jiří Horčíčka

16.00 Městské divadlo

Promítání krátkých filmů Galiny Miklínové

17.00 zahrada Šrámkova domu

Autorské čtení – Pavel Šrut

19.30 sál sokolovny

Lev Nikolajevič Tolstoj – Příběh koně

Městské divadlo Mladá Boleslav. Režie: Josef Kettner

Vstupné 80 Kč

22.00 zahrada Šrámkova domu

LiStOVáNí – Z knihy Tobiáš Lolness

Scénické čtení, účinkuje Lukáš Hejlík

22.00 Šrámkův dům

Společnost mrtvých básníků

USA, 1989. Režie: Peter Weir

Filmový klub

JÍDELNÍČEK

Snídaně: Zeleninová pomazánka, houska, čaj

Polévka: Brokolicová polévka

Oběd: Vepřová kotleta po cikánsku, rýže dušená

Večeře: Dukátové buchtičky s vanilkovým krémem

Hledá se... univerzální bazmek

Dnešní téma pátrání jsme vypsalí ze závisti. Závidíme totiž francouzštině slovo „machin“ (čti mašán), slovo, jež lze použít namísto jakéhokoliv jmenného výrazu, na který si zrovna nemůžete vzpomenout. Dvě slabiky, které cizinci v nouzi nahradí celý kapesní slovník česko-francouzský a místňákovi pomohou zamaskovat selhávající paměť či omezenou slovní zásobu – a navíc ještě v posluchačích vyvolají dojem, že mluvčí je opravdu drsný frajer, který se prostě s ničím nepáře.

Zejtra už ten Mašán rači ani nekupuj, sou tam akorát zas ty samý mašány vod toho Mašána, víš kerýho, takovýho toho tamtoho, co si hraje, jakej že neni mašán, ale sou snad eště blbější než loni, no fakt škoda mašánů.

To ovšem ještě není všechno. Slovo „machin“ vám dobře poslouží i v případě, že jste distingovaným gentlemanem či kultivovanou mladou dámou a potřebujete jen zachovat plynulost svého projevu ve chvíli, kdy je ohrožena drobným výpadkem paměti, jaký se čas od času může přihodit komukoliv.

Včera jsem ve Splav!u zaznamenala vysloveně povrchní, přímo diletantsky stylizovaný článek. Jeho nízká úroveň mě skutečně překvapila, jeho autora totiž osobně znám a domnívala jsem se, že ve svém mašánu patří k našim předním odborníkům.

Čeština v tomto směru za francouzštinou zaostává, má pouze „bazmek“, jehož použití je oproti „machinu“ velmi omezené, nelze jím například nahrazovat abstraktní pojmy či jména osob. Převzít „machin“ ve fonetickém přepise, jako jsme to udělali pro potřeby tohoto článku, je jen nouzové řešení. Naše a Šrámkova mateřština si zaslouží své vlastní, plnohodnotné univerzální slovo – a jeho nalezení či vytvoření svěrujeme vám, našim čtenářům. Své návrhy předávejte v písemné podobě redaktorům Splav!u, na konci týdne (kdy je uzávěrka všech Hledání) je otiskneme a ten nejlepší doporučíme k používání!

Tereza Botlíková

Hledá se... šňůra do notebooku

Velmi naléhavě se hledá osoba, která v redakci již podruhé odcizila napájecí kabel do notebooku HP, s úzkým žlutým konektorem. Když to předevečirem udělala poprvé, kabel pouze přemístila o dva stoly vedle a nádavkem zde zanechala jiný napájecí kabel HP se širokým černým konektorem. Včera kabel vytáhla ze zapnutého notebooku a zásuvky (!) podruhé a dosud jej nevrátila. Jestli se tu neobjeví alespoň moje šňůra bez té osoby, budu zlá!!!

Tereza Botlíková

Sobotka prostorní a zákoutní

Veřejná městská prostranství jsou určitým ukazatelem kvality městského prostoru. Všimáme si na nich mj. funkčnosti, estetičnosti, technického řešení a dalších „parametrů“, zajímavé bývá též zjistit, jak vlastně vznikla.

Mnohá z nich určují místního genia loci.

Klíčovým městským prostranstvím Sobotky je bezesporu náměstí Míru. Bylo založeno cíleně a mnohé ze svých historických funkcí si udržuje dodnes. Je obchodním centrem, hlavním dopravním uzlem a přirozeným shromaždištěm, jakož i těžištěm historické architektury, včetně bonusového podloubí. Kompromisem nové doby, která sem vnesla i funkci ústředního parkoviště a autobusového nádražíčka, je asfaltový povrch, pod kterým se stále skrývá původní zdlažba, cudně obnažená kolem hlavních artefaktů – sousoší P. Marie a kašny. Její další odhalování je výzvou a zároveň otazníkem.

Naproti tomu příkladem prostoru, který nemá daleko do urbanistického omylu, je křížení ulic Jičínské a Předměstské. Neorganické prostranství s nepříliš kvalitní architekturou má být vyváženo značně rozpačitým parčíkem s jehličnany. Po rozrušení původní parcelace nová doba přidala funkci dopravního tahu a později to okořenila poštou, před níž prakticky nelze zaparkovat.

Rozedraný povrch druhého největšího náměstí v Sobotce – Malého náměstí, kdysi snad tržiště, nyní možná tržiště, návštěvníka zanechá v tápání. Velmi zajímavým prostorem je však okolí chrámu sv. Maří Magdaleny, na něj navazující prostup schodištěm k Boleslavské ulici a sousední zákoutí zahrady Šrámkova domu. Odmyslíme-li si některé nepříliš šťastné technické detaily, například vstup do zahrady, nacházíme zde i díky zeleni příjemný a kvalitní městský prostor.

Další rozměr Sobotce přidává park či sad, pojměme to jakkoliv, za budovou Městského úřadu, vyzdobený obligátním Parmiggianim. Vstup od úřadu podél Preclíkovy sochy začíná slibně, zdá se však, že na své lepší architektonické uchopení tato cenná plocha intravilánové zeleně teprve čeká.

Téměř v centru Sobotky je skryt prostor s vysokou památkovou hodnotou. Zachovalá síť ulic s původními povrchy sice může dnešnímu uživateli přivodit technické potíže, ale ve spojení s dochovanou architekturou působí uličky Humprechtská, Černínská a Jeřábkova velmi malebně. Znalý návštěvník si zalibuje v nenivelizovaném kameni bez normalizovaných betonových obrubníků a bude obdivovat estetiku místních „domečků“. V ulici Novoměstské vzniklo prostranství se sochou sv. Jana Nepomuckého. Jeho řešení je pro intravilán českých měst netypické. Plochy nemají přesné hranice, umožňují volný přechod a nabízí se možnost klidného posezení ve stínu vzrostlé lípy na lavičce. Vyzkoušejte je.

Ještě vyšší oktávou těchto hodnot je malé nenápadné prostranství v téže ulici, kde přímo před roubeným domem nacházíme sochu sv. Anny. Jedná se o skutečně „kochací“ zákoutí, jehož estetiku, podtrženou křivolakými uličkami, byste jinde stěží hledali. Je téměř vyloučené, aby něco podobného vzniklo dnes, kdy se městotvorba odehrává spíše

jako kolonizace a kdy koncepce veřejného prostoru je smřtěna na rýsování komunikací pro míjení projíždějících aut. Založit prostor, který by se nám líbil a přitom byl městotvorný a estetický, je mimo chápání většinového investičního světa.

Mohli bychom se ještě zmínit o dalších místech, které se podílejí významně na soboteckém genu loci, například o stezce podél Šolcova statku, členitém terénu ulice Úžlabina, velkoměstsky dimenzované ulici Boleslavské nebo o ulici Na Celné, jejíž otevřený prostor na západní straně lemované stromořadím s lavičkami je vskutku fenomenální. Konstatujme stručně na závěr, že tvorba města Sobotky nebyla provázena velkolepými a promyšlenými koncepty, přesto její intravilán dnes v podobě různých téměř netknutých zákoutí nabízí hodnoty, které jsou z mnoha důvodů mimořádné.

Hynek Zlatník

Zahájil beznohý kašpárek...

V deset hodin místního času ve spořitelně. Velká akce. Další z ročníku Šrámkovy Sobotky zahajují loutky – neobyčejně. Tajemná krabička ruší zvuk, Fráňovi na nos větší kašpárka a na promítacím plátně máme Sobotku.

Jen co skončí série fotek, vynoří se invalida v doprovodu mírně nafrněné růžovky. Beznohý kašpárek a princeznička. Rozmlouvají. Šašek vtipkuje, terčem mu je jeho společnice a noha ztracená kdesi v knihovně. Slečně tyto vtípky příliš nevoní, proto ho uzemňuje. A lidi se baví.

„Tak co, děti? Zavoláme Šlupku?“ „Ano!“ ozve se z publika. „Šlupko!“

A nic. Nikdo se nezvedá, jen na klavír vyskočí děda vševěda a všichni dál vyzývají umělce. Z přední řady se zvedá mistr a usedá k nástroji. Sálem se nesou tóny rozverně písňe na téma letošní Sobotky a na plátně se promítá. Tentokrát Jiří Šlupka Svěrák. Na plátně bliká nápis „Aplaus!“

Rozprávka pokračuje, děkuje se sponzorům a jejich honoracím. Na pódium kráčí starosta města Sobotky a ihned dostává svoji loutku, jakéhosi Jeníka. Následuje vedoucí městského odboru kultury Honza Janatka, když dostává čerta, dozvídáme se, že všechny děti, které nečtou, se smaží v kotlích u nich v pekle. Dobře jim tak.

Kašpárek konverzuje, otáčí si nohu a Jiří Šlupka Svěrák se pouští do další skladby (z davu se ozývá: „Zahraj Gershwin!“), tentokrát doprovázen písni sličné slečny Splav!áčky. Po písni jsou obecenstvu představeni vedoucí dílen (Aplaus!) jedním z nich, panem Liborem Vackem. Na jevišti v podání vodníka.

Kašpárek s princeznou končí své „moderování“ a nechávají prostor pro hymnu festivalu.

„Znám já jeden krásný zámek, nedaleko Jičína...“

A tímto považujeme padesátou druhou Šrámkovu Sobotku za zahájenou! (Aplaus!)

Terka Lukešová

Na Šolcově statku je ke zhlédnutí výstava Souznění.

Předivné odpoledne

Ten, kdo se po vydatné porci zeleného špenátu, hlavní hvězdě jídelnového nedělního oběda, rozhodl upřednostnit dřevěná sedadla sobotecké spořitelny před měkoučkou postelí, měl tu možnost strávit letošní poetické odpůldne ve společnosti vpravdě výsostné. Spojením veršů Hrubínových, Šrámkových a Fischerových s hudbou Bohuslava Martinů a Erwina Schulhoffa vznikl projekt na pozornost jistě náročný, přesto však výjimečný a nesporně kvalitní. Jak jsme se již před samotným začátkem pořadu mohli dozvědět, otcem myšlenky a jejím hlavním realizátorem je Jan Riedlbauch, flétnista momentálně vyučující hru na flétnu v horní či (doufejme) dolní Koreji. Z tohoto důvodu vynechal tentokrát i účast na soboteckém festivalu – ve hře na flétnu ho zastoupil Miroslav Matějka, jenž svou hrou okouznil některé diváky tak, až se oči zavíraly nadšením (anebo únavou po špenátovém nášupu). Spolu s Matějkou svou klavírní hrou exceloval Štěpán Kos, duo hudebníků doplňoval recitací mistr hlasu Rudolf Kvíz. Odpoledne atmosférou ne nepodobné českým filmům z třicátých let 20. století se, i přes nedýchatelno trvající ve spořitelně během celého programu, zakončilo zaslouženým aplausem diváků všech generací.

Jakub Novosad

Vernisáž. Tip na výlet

Koná-li se výstava na jiném místě nežli její vernisáž, může vzniknout nejasnost, odkdy je výstava sama veřejnosti otevřena. Po procházce z rozpáleného odpoledního města na Humprecht mi však bez námitek umožnili výstavu zhlédnout ještě před vernisáží, a vše tedy bylo v nejlepší pořádku.

I sama vystavující autorka Galina Miklínová ovšem podotkla, že samostatné vystavování ilustrací ke knihám pro děti nemá za příliš vhodné. S touto rezervou jsou psány také následující řádky; sotva lze totiž ilustrace odloučené od jejich předloh hodnotit skutečně věcně. Z těch zachovává výstava většinou pouze názvy knih („Verunka a kokosový dědek“, „Kouzelník Futuro a jeho zvířátka“), výjimkou je knížka dětské poezie Pavla Šruta „Šišatý švec a myšut“, již lze na výstavě prolistovat celou.

Kresby Galiny Miklínové jsou výrazné a mezi jinými zřejmě dobře rozpoznatelné. Její převážně tuší kreslené, kolorované postavičky nepřehlédnutelně vystupují z podkladu a čtenářovo oko bezpochyby přitáhnou. Do paty kolemjdoucího se zakusuje mrňavý a děsný pejsek jako živý. Jako dítě bych však asi postrádal více milého vzezření alespoň u kladných postaviček (předpokládám, že i takové jsou). Leckdy jsou asi jejich tváře až příliš ostře řezané a nožičky nadmíru tenoučké, než abych je byl, hošík milovný zaoblěného kýče, ochoten přijmout za své hrdiny, to však je jen můj dojem; kresby rozhodně nejsou tak děsivé, aby si byť i potenciálně žádaly být spojovány s naším oblíbeným redakčním tématem, dětskými knižními traumaty. Pokud se ovšem v tako-

vém záměru nespojí se svou literární předlohou... Při listování Šrutovou knížkou „Šišatý švec a myšut“ ve mně vedle několika říkadel spíše banálních („Je lepší mít pleš / než / na hlavě hustou kštici / a v ní sem tam / veš?“) utkvěly i verše poměrně nekompromisní: „Vlezla myška do hodin / bim bam bim bam bim / když dvanáctá odbila / bim bam bim bam bim / ta myška se zabila / bim bam bim bam bim.“

Samotná vernisáž pak po několika větách kreslířčiných a několika básních, jež ze zmíněné knížečky přečetli sám Pavel Šrut a Jiří Šlupka Svěrák, patřila především pohádce Červená Karkulka s neodolatelně suverénním zlounem-vlkem a prasátko a kůzlátka, hosty z jiných pohádek, v podání místního mladého dramatického kroužku. Jako bylo nepochybně cílem vernisáže ve městě přilákat pozornost k výstavě na Humprechtu, může k něčemu podobnému vést i sama výstava: byť popsaným způsobem „neúplná“, je přesto jedním z dobrých důvodů k tomu, udělat si v některé volnější části dne procházku na Humprecht.

Radek Ocelák

Bez DPH¹

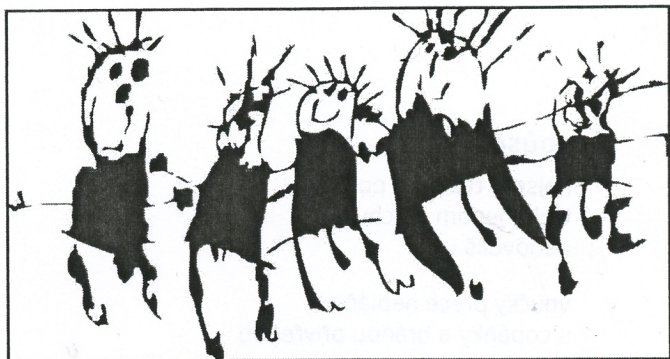
Majestátny zvuk organu ma na koncertoch duchovnej hudby väčšinou omráči natoľko, že nie som schopná kritického úsudku. Počas tohto koncertu však opojenie zvukom postupne vyprchávalo a nakoniec mi zostal pocit, že napriek mojej ochote dobrovoľne a s nadšením sa vystaviť zmäti pátosu a pokory, aký poskytuje len hudba duchovná, nedostavil sa u mňa kýžený účinok. Napriek zvučným menám interpretov (veď nemožno vystavovať kritike Bacha, Händla, Dvořáka či Schuberta) koncertu čosi chýbalo.

Tentokrát dôvodom nie je slabé technické prevedenie. Zuzane Němečkovej by sa dalo vyčítať niekoľko rytmických nepresností, ktoré ale z hľadiska toho, „čo“ koncertu chýbalo, nestoja za reč. Čím tento koncert duchovnej hudby bol? Pre mňa bol prehľadom rôznych typov duchovnej hudby, so „šláгром“ Schubertovej Ave Marie umiestneným ku koncu koncertu a páčivými spirituálmi, ktoré mali tvoriť jeho vrchol. Myslím, že repertoár koncertu svedčí o absolútnom podcenení publika. Áno, už mi je to jasné, tento koncert až príliš pripomínal pražské večerné koncerty pre turistov, ktorí cez deň vyfasujú do ruky niekoľko rôznych typov letákov s menami hudobných skladateľov, ktorých nemožno spochybniť, a interpretmi, ktorí perfektne odvedú svoje remeslo. A potom znovu a znovu.

Na koncerte ma predsa niekoľko detailov potešilo. Páčil sa mi zvuk saxofónu v kostole, predovšetkým v skladbe od Pascala Prousta, kde znel celkom bez pokory a neduchovne. (Mimochodom, o Pascalovi Proustovi sa mi nepodarilo nič vygoogliť, kto o ňom niečo vie, sem s tým!)

A keďže tento koncert nemal svoj vizuálny subjekt, venovala som pozornosť i vnútornej výzdobe kostola sv. Márie Magdalény. Zaujali ma vo vzduchu vznášajúce sa anjely držiace oltárnu tabuľu, tak umne zavesené do vzduchu, ako

¹ DPH – duchovná pridaná hodnota

sobotecký pravidelný lehce avantgardní věstník

literární příloha

splaví

ročník X / číslo 2

pondělí 30. 6. 2008

K. Komorádová

Igelitová báseň

Vlastní kůže
rozstříhaná na proužky
připomíná závěs z igelitu,
co visel v mototechně na náměstí.
Na schovku se tam hrát nedalo.
Stejně jako tisknout čudlíky
na obrovské pokladně.

Babička nedovolila.

Světy vychladlého dětství.

Ibišek

„Polostín a zalévat. A teplo –
jinak vám nevykvete.“

Na terase vegetil celé léto.
Až na podzim,
v obýváku u ústředního topení
nasadil.
Přes den vyvrcholil,
večer pak zhasnul –
na podlaze páchnoucí leštěnkou.

Vyhřívám se
v podzimních ránech,
když se nedá spát.
Vrcholím právě teď –
ruce od leštěnky.

A čekám,
jestli také opadnu.

způsobně

nejsem ti ženou po boku
třeba jenom na chvíli
nedovolíš

vnučky přece nepláčou
s copánky a bránou přivřenou

s kolínky způsobně u sebe
čekají
na druhé koleji
jestli se zadaří

jen ten princ nikde
jaké to je zestárnout
sama,
babi?

virtuálně

není komu říct
jen napsat
ve stošedesáti i s mezerama

než to
tak radši mlčet za zavřenejma
kokon v síti
co tak báječně spojuje celej svět

jedničky spářený s nulama
rozlitý v těle prouděj' tepnama
s omezenou kapacitou interní paměti
zálohuju

není komu říct

maminko tatínku měli jste mě víc bít

poctivě cvičit
přinutit
chladných se dotýkat
a chladná lidská
otvírat
na pět dob
slyšet a naslouchat
proniknout
zabydlet
vytrvat

maminko tatínku měli jste mě víc bít
a Bacha nevzdávat
u první repetice
naučit víc věřit dětským prstům
a za žádných okolností se nehrbit

„pán bůh ti to jednou vrátí
na dětech“

Martin Vídenský

Záře

Flétna
do tmy
zpívá.

Svazek
tónů
padá

na Zem
modrou
mrazem.

Na vernisáži

Ze stolů mizí
chlebíčky,
víno, káva i
rakvičky.

Po půlhodince
jsem si jist,
že nebude co
pít a jíst.

Zbývají už jen
obrazy.
Tak žerme, ať se
nezkazí!

Bod zlomu

Včera mi vytrhli
první druhej zub.

Na bradě
mi vyrašil
první šedý vous
a na temeni hlavy
mi roste
malé náměstíčko.

To ten konec
pěkně začíná.

Tanečnice

Větrné paprsky
dýchaly do cích,
které se panensky
vlnily v bocích.

Sen

Lehkovážná křivka letu
vytvořila vzdušný most
vedoucí do jiných světů,
klenoucí se přes věčnost.

Jana Jirásková

MYSLELA?

Myslí, že tam seděla jen tak, s loktama opřenýma o stůl a jednou nohou strčenou pod sebou. Jen tak měla dojem, že pořád slyší kroky, tlumený, ale přece rázný. Čekala, kdy se otevrou dveře a někdo vejde. Do kuchyně s linkou polepenou oranžovou tapetou a s dřezem plným nádobí. Někdo, kdo jí otevře oči. Myslela, že tam jenom seděla. Sama v prázdném bytě.

Když se konečně rozhoupala a vyšla do ulic, chtěla čekat na tramvaj, dojet do nejbližšího baru a tam se pěkně odreagovat. Zapomněla, že tady žádný tramvaje nejezdí, že už dávno není mladá holka z velkoměsta. Zapomněla, že v kuchyni nezavřela okno a v koupelně nechala rozsvíceno. A na zrcadle napsal tužkou na oči: NENÁVIDÍM TĚ!

(Tužka místama psala trochu nezřetelně, takže to na první pohled mohlo vypadat jako: Ne... vidím tě! Ale to už jí teď bylo fuk. Tužce i ženě. Vlastně i zrcadlu, který osleple.)

Vydala se přes park do hospůdky „Na Hrázi“. Sama večer parkem. Myslela, že by se měla bát. Že by za sebou měla slyšet kroky. Parky jsou přece plný úchyláků, který pronásledují ženský. A pak je ošahávaj nebo před nima ošahávaj sebe. Anebo prostě jenom slintaj při pohledu na pohupující se prdelku. Ale neslyšela nic.

Když došla do lokálu, nesedla si, ale zamířila rovnou k výčepu. Zapomněla, že tvrděj alkohol dost dobře nesnáší, že už dávno není mladá holka a nevydrží tolik, co dřív. Objednala si fernet. Černej fernet na černou duši, napadlo ji a vypila ho na ex. Chtěla bejt mezi lidma a přece sama. Chtěla ještě jednoho panáka a pivo a šla si sednout ke stolu v rohu. Myslí, že tam seděla jen tak, s loktama opřenýma o stůl...

„Když jsem byl malej,“ říká nějakěj hřejivej hlas, „nutili mě chodit do houslí. Strašně jsem vrzal.“ Protáhla se, pod hlavu si víc namuchlala polštářek s potiskem šilhajícího geparda a napadlo ji: Asi jsme si vrzli. „Dědeček mě mlátil smyčcem přes prsty,“ pokračuje hlas. Medovej. Pak jsou slyšet kroky, jak míří do koupelny.

Otevřela oči a zkoušela hádat, kolikátýho je. (Kolikátá byla, už ji v jejím věku dávno nezajímá.) Má se René vrátit dnes, anebo zítra? Má se René vrátit? Prohrábla si prstama zacuchaný vlasy a podívala se dolů na svý břicho. Lekla se. Zapomněla, že už dávno není mladá holka. „Co to má znamenat,“ ozývá se z bytovýho jádra, „na tom zrcadle?“

Když se vrátil do pokoje, šel rovnou k posteli a políbil ji. Potom se díval na její prsa. Venku začalo svítat a probouzeli se ptáci. Oknem proudil nádhernej svěží vzduch. Prohlížela si ho. (Muže, ne vzduch.) Vysokej, tmavookej, s lehkým strništěm. Kupodivu fešák. Pokud s ním něco měla, škoda, že si to nepamatuje. Lehnul si vedle ní a ruku jí položil do klína.

Myslí, že tam jen tak leželi. Nazí a dívali se jeden na druhýho. Zapomněla na Reného, na černou duši, tramvaje i na zrcadlo. Cítila, jak jí jeho ruka roztahuje slabiny, obličej jí přikryl šilhající gepard. Tisknul se, drápal, dusil, řval. „Nevidím tě,“ zaskuhrala. Myslí...? „Nenávidím tě!“ řval nějakěj hřejivej hlas, medovej, „všechny kurvy nenávidím.“

René se neměl vrátit, ale udělal to. Stýskalo se mu po teple oranžový kuchyně a jejím měkkým břiše. Myslel, že ji najde, jak tam jen tak sedí... Ležela. Byla už půl dne mrtvá.

som to ešte nikde inde nevidela. A okno v pravej časti lode, ktoré venovali kostolu rodičia mŕtveho dieťaťa. A ešte jedno okno venované na pamiatku štyridsaťročnej šťastnej obchodnej činnosti. Všimli ste si?

Milena Fridmanová

Co všechno se může semlít v ordinaci Sigmunda Freuda

V hledišti Městského divadla v Sobotce se včera večer mísily pocity, dojmy, smích i znechucené pohledy, několikrát zaznělo spontánní „Ježiši!“. Komorní činohra Praha přijela s představením Pacient doktora Freuda – groteskou, která byla pro někoho nestravitelná, pro jiného opravdu groteskní.

Lechtivé téma, které je skrz naskrz propletené milostným životem dvou (až tří) lidí, asi každému nesesadlo. A ani herecké ztvárnění postav. Adolf někomu připadal nevyhraný, afektovaný, někomu naopak dostatečně „führerovský“, s dostatečně ulízlou patkou a věrohodným výrazem zarytého egoisty. Ohledně psychoanalytika Freuda kdosi prohlásil, že byl stále stejný a nevýrazný, na mnichovskou slečnu Kristýnu nebyly slyšet připomínky. Myslím, že jsme se díky ní opravdu přenesli do doby meziválečné, i když kdoví, jaké ty tehdejší paničky byly.

Co se týče tématu – každá věková skupina bude na věc pohlížet jinak. Určitě to všichni nebudou vnímat jako my patnáctiletí, spousta lidí namítne, že tomu nemůžeme rozumět. A v mnoha ohledech asi mají pravdu, ale já se bavila a v místech, kdy se z předních řad ozývalo zmiňované „Ježiši!“, jsem ho vnitřně pronesla také. Možná by to bylo jiné, kdybych hru sledovala se svými vrstevníky. Předpokládám, že by se hercům asi moc dobře nehrálo, protože některé hlášky, narážky a komentáře by se jistě neobešly bez odpovědi. A generace, ve které jsou lidé jen o pár let starší a mají už přece jen něco za sebou, se do jednotného názoru na hru zkrátka nenacpou. A asi budu těžko soudit, co se jim honilo hlavou, nějaké komentáře samozřejmě byly, ale stejně nevím, proč byli někteří absolutně pobouřeni a jiní absolutně nadšeni. Třeba o tom věděli své...

Úžasná mi přišla scéna, kdy doktor Freud z pacienta v hypnóze „tahá“ jeho zážitky z dětství, mládí... Jestli bylo na výpovědi pražského „vůdce“ alespoň zbla pravdy, není s podivem, jaký byl Adolf v dětství, máme-li srovnání s jeho (bohužel) nejpobláznivější érou působnosti. A jestli se mladý Adolf opravdu chtěl stát zpěvákem a malířem, měli bychom proklínat univerzitní profesory, že se jim jeho obrazy a kresby nelíbily a nepřijali ho. Škoda jen, že my jsme jeho talent posoudit nemohli, portrét otce zmizel ze scény až příliš rychle. A také jsme mohli poznat, že pro sebezachování a udržení image v ničem nechybujícího muže je schopný očeranit nejen svoji milovanou Kristýnu, ale celé svoje svědomí, což mu ale vůbec nevadí.

Úvodní a za celý večer se neměnicí kulisy, mezi kterými dominovaly dva páry dlouhých nohou, někomu možná ze začátku nenavodily dojem ordinace světoznámého Sigmunda

Freuda. Jak ale šla scéna za scénou, přišly mi stále vtipnější a promyšlenější. A takový pocit jsem neměla jenom u „nožek“, které byly spíše dekorační a které mě pobavily, ale hlavně u prostoru za ordinací. Nebylo potřeba náročnějších světelných efektů a přestaveb scény, abychom všichni pochopili, že se právě ocitáme v ložnici mnichovského páru. Černá síť nás zahalila do ještě většího přítmí... Zkrátka a dobře – někdo by vám toto přestavení doporučil, jiný by vás odradil. Musíte ho prostě vidět, abyste si udělali vlastní názor. A dojdete třeba k stejnému závěru jako já – že je fajn, když si umíme udělat legraci z nacistického fanatika, ať už je v jakémkoliv spojení...

Anča Rauschová

Impotenti

Hra o chlapíkovi, ktorý so svojou vyvolenou nemôže „to“. A aby „to“ nebolo tak primitívne, tak ten dotýčný je Adolf Hitler a pomôcť mu má Sigmund Freud. Alebo naopak? Dávanie historických postáv do „súvislosti obyčajných ľudí“, napríklad tak, že sa použije Adolfova zvrátená sexualita v kombinácii s freudovskou analýzou, ktorá všetky jeho sexuálne problémy rozoberie pred divákom v priamom prenose rozhovoru doktora a jeho pacienta. Aké šťavnaté!

Slúži ku cti hercom z Komornej činohry v Prahe, že sa im podarilo neskĺznuť k oplzlosti. Svoje postavy si precízne vyformovali a uchovali im ráz duchaplnnej sviežosti. Mužskí predstavitelia predviedli svoje herecké kvality predovšetkým vo veľmi vydarenej scéne hypnózy Adolfa Hitlera a Šárka Muková v záverečnej scéne zvädzania doktora Freuda.

Hre by som nemusela nič vyčítať, ak by som si nekládla žiadne otázky o dôvode. Napríklad: Aký úlohu mala záverečná paralela sexuálnej impotencie medzi Adolfom Hitlerom a Sigmundom Freudom, keď sa doktor zapletá so slečnou Kristínou? Akú mala divadelnú funkciu? Len tú, aby sa divák smial. Tento dôvod mne ako divákovi nestačí. Hra nikoho neurazila, ale ja som z nej odchádzala znechutená a nechcelo sa mi k nej nič povedať.

Milena Fridmanová

Sivý čtverák

Dědeček vrátil se s Ladíkem s procházky. Pes Barik přiběhl jim naproti.

„Víš-li, Ladíku, proč náš Barik kroutí ocasem?“ zeptal se dědeček.

„Protože má radost,“ povídal Ladík.

„Ne,“ popřel děd.

„Tedy proč?“

„Protože nemůže ocas kroutiti Barikem,“ smál se dědeček.

1916 / Stan. Hakl / Přírodopyt

Divoké maminky Steinovy: Když si chci zakřičet, najdu si nejbližší Splav!

Reptání posluchačů čekajících na dlouho ladící Sestry Steinovy rychle ustalo, když čerňovlasé kytaristky spustily první písničku. Obecenstvo sestrám jejich počáteční problémy odpustilo, nicméně zůstalo chladné po celý koncert a mám dojem, že zahrada Šrámkova domu v písničkářkách hluboký dojem nezanechá.

Když člověk slyší jejich energické a divoké hlasy a zaposlouchá se do silných, ale hravých a často velmi dívčích textů jejich písniček, nevěřil by, že obě tyto sestry jsou hrdými maminkami. I to mají tedy společné. Od dětství je spojuje také láska k hudbě a písničkám. Každá z nich je však jiná, alespoň tak se to zdá, když spolu zpívají a vystupují. Nebo možná každá hraje svoji roli tak, že se krásně doplňují a při koncertech většinou rozehrávají takové roztomilé sesterské škádlení.

Ani v zahradě Šrámkova domu si ze sebe sestry nepřestaly dělat legraci a neváhaly odhalit samy sebe v temperamentních a zároveň jemných písničkách. Připadalo mi hrozně snadné ponořit se s nimi do jejich hudebních i mluvených úvah o hranicích mezi vážností a dětskou hrou. Přitom v každé chvíli bylo znát, že jak hudební provedení, tak umělecká hodnota samotných melodií jsou na velmi vysoké úrovni, i když občas jsem mezi diváky zaslechla, že písničky jsou „na jedno brdo“. Vážné texty, které mluví o sestrách samých, ale které ony při hraní neberou vůbec vážně, vytvářejí zvláštní poetiku velmi osobních písní s velkým citovým nábojem. Možná i proto, že prý byly dřív rockerkami, dokázaly Sestry Steinovy zůstat divokými holčičkami, i když už se staly maminkami.

Alena Skálová

Proč nemám rád Malého Bobše

„František spí, Bobši. Spí a už se nikdy neprobudí. František nám, Bobši, zemřel,“ přečetla nahlas spolužačka a my jsme se všichni otráslí hrůzou. Příběh sice k bratrově smrti přímočaře směřoval, ale ve třetí třídě přece jen člověk nemá ta narativní schémata ještě úplně v krvi.

Malý Bobeš Josefa Věromíra Plevy patřil dlouhá léta mezi povinnou četbu. Důvodem byl patrně prorežimní obsah, líčení útrap života dělnické třídy, často s explicitně pojmenovanými viníky. Tato tendenčnost (vzhledem k roku prvního vydání – 1931 – snad i částečně pochopitelná) je však až druhořadým problémem knihy, respektive jejích čtenářů.

Ne snad že by Josef Věromír Pleva byl špatný vypravěč. Naopak, jeho zločin spočívá právě v sugestivnosti popisu, kterým autor způsobuje nevratné změny v devítiletých mozcích svých čtenářských obětí. Zeptejte se lidí ve svém okolí, co si vybaví z Malého Bobše. Uslyšíte slova jako hrůza, deprese nebo úmyslné vytěsnění. Příhody, na které si oslovení

vzpomenou, budou mít jedno společné – nechtěli byste být v Bobšově kůži.

Zhýralá Bobšova spolužačka se dožaduje másla k čerstvému rohlíku. Nájemce se doslechne o plánované koupi parku, což považuje za nemístné vyhazování, když někdo dluží za nájem, a pořádně Bobšově matce zatopí. Otec řeší propuštění z práce alkoholem. Sám Bobeš je v příběhu mnohokrát vystaven ponížení, ať už se jedná o křivé obvinění z krádeže, výsměch od spolužáků nebo uzeninu hořknoucí v ústech.

Všechny tyto obrazy Bobše procházejícího krutým a nerosozumitelným světem, ve kterém není čas ani chuť na vysvětlování, si celé generace školních čtenářů drží latentně v podvědomí. K celkově depresivnímu vyznění knihy přispívají i rozpité ilustrace (alespoň v našem školním vydání), příliš abstraktní pro cílovou věkovou skupinu. Není chybou konfrontovat děti v dětské literatuře s vážnějšími tématy jako smrt, nespravedlnost či existenční tíseň. Naopak, chybou by bylo se těmito tématům účelově a za všech okolností vyhýbat. Pleva je však předkládá příliš syrově a bezohledně. Je zajímavým paradoxem, že se román, zajímavý vlastně pouze tím, jak je nedětský, mohl na dlouhá léta stát kano-nickým dílem dětské literatury.

Ondřej Šmejkal

Korektorské okénko

Včera dopoledne byla na Šrámkově domě odhalena pamětní deska „Miloslavy Hrdličkové - Šrámkové“, o níž se mj. dále píše, že žila v období „11. 9. 1886 - 14. 8. 1958“. Je škoda, že luxusní mramorový předmět spjatý s významným literátem a navíc ještě s festivalem zaměřeným na český jazyk bude budoucím generacím připomínat nejen zásluhy literátovy družky, ale i nedovzdělanost iniciátorů akce.

K základům typografické gramotnosti a kultivované práce s textem patří rozlišování a správné používání spojovníku čili divisu (·) a pomlčky čili pauzy (–). Není to totéž. Spojovník spojuje části slova rozděleného koncem řádku, složené výrazy (jednobarevné šaty jsou modrozelené, dvoubarevné

jsou modro-zelené) a připojuje spojku -li (bude-li). Ani z jedné strany se neodděluje mezerou. Na počítači se píše pomocí klávesy . Pomlčka se používá ke členění vět – tehdy je obklopena mezerami, jen interpunkční znaménka k ní přiléhají těsně –, případně k vyjádření trvání či rozpětí (20–25 účastníků), pak se ve většině případů píše bez mezer. V aplikaci MS Word ji lze napsat např. kombinací kláves a .

Podle současných pravidel je uvedený časový údaj možné zapsat takto: 11. 9. 1886–14. 8. 1958 („nepřehledná“ varianta), takto: 11. 9. 1886 – 14. 8. 1958 („přehledná“ varianta) nebo takto: 11.09.1886–14.08.1958 („počítačová“ varianta), v každém případě ale s pomlčkou. Složená příjmení vznikající uzavřením sňatku se podle platné legislativy píšou pouze s mezerou a v pořadí příjmení manžela, dívčí příjmení (Miloslava Šrámková Hrdličková), podle starého úzu se spojovníkem bez mezer (Miloslava Šrámková-Hrdličková). Kromě toho, jak jsme se dozvěděli v projevu, na druhé ze svých dvou uvedených příjmení Milka vlastně ani nemá nárok...

Tereza Botlíková

Společnost mrtvých básníků

Film režiséra Petera Weira z roku 1989 vzbuzuje řadu protichůdných názorů, nezřídka vzrušených emocí. Na straně kladů je zde, slovy zarytého fanouška, dechberoucí příběh konfliktu svobodného ducha se zatuchlým konzervativismem děsícím se nezávislého myšlení. V hlavních rolích zaujmou Robin Williams jako každým coulem sympatický inteligent a otevírač očí a Robert Sean Leonard jako probuzený romantický talent zoufale křičící svou touhu do hluchých očí svého otce. Na straně záporů, slovy nevzrušeného diváka, je ovšem jen velmi dobře natočený, ale jinak průměrný americký film.

Robin Williams roli profesora Keatinga započal svou sérii přátelských profesorů nad věcí. Před ním roli odmítli Dustin Hoffman a Liam Neeson. Film získal Oscara za nejlepší scénář Toma Schulmana a další tři nominace (nejlepší film, režie, herec). Ale na internetu najdete i zvláštní komentáře: „Zápleтка trapně klasická, že by se za ni styděl i Shakespeare.“ „Není asi moc lidí, kteří o tom skvostu vědí, ale všichni by to měli rychle napravit.“ Podotýkám, že film vydělal 230 milionů dolarů a hudbu složil Maurice Jarre. Názor si můžete vytvořit sami dnes ve 22 hodin v Síni poezie Šrámkova domu (vstup ze zahrady).

Adam Brožík

Dementi

Seděl jsem před pár týdny u přijímacích zkoušek a nabyt jsem tak naprosto otřesnou zkušeností. Před komisí deflovaly řady hloupých, ale sebevědomých adeptů studia na Filozofické fakultě. Někteří považovali za vrchol vzdělanosti přečtení dvou hesel ve Wikipedii, jiní si do odborné literatury zapisovali romány Umberta Eca a konečně pak někteří si prostě nic nepřečetli.

U zkoušek pak seděli, usmívali se a plkali. V položce zájmy měli napsáno nejčastěji cestování a sport, po nějakém hlubším zájmu o obor, který chtěli studovat, ani památka. Na otázku, co si myslí o nějakém konkrétním problému, mechanicky deklamovali naučené fráze. Byla to smutná podívaná. Jak to krásně vyjádřil můj kamarád a spolužák Karel: Ty děti neumějí ani číst, ani psát. Znají jen písmenka a umí je nakreslit. Na vysoké škole je pozdě to dohánět. Bude utrpení většinu z nich učit další roky.

Obávám se, že příčina jejich tuposti je jinde než ve vrozených dispozicích. Myslím, že se dnes nerodí děti o nic hloupější než v minulosti. Co však kvapem klesá, je samotná úcta ke vzdělání jako hodnotě, která stojí osobní úsilí, nikoli jen peníze za školné nebo koleje. Nekritický postoj rodičů k jejich ratolestem ruku v ruce s minimální pravomocí učitele reálně působit na své studenty plodí pologramotné dementy, kteří pak se svou hloupostí otravují u bran vysokých škol s přesvědčením, že mít vysokoškolský titul je samozřejmé právo, které lze bez jakékoli námahy uplatnit. U přijímacích zkoušek jsou pak překvapeni, že na ně někdo klade vůbec nějaké nároky a že je dokonce někdo od nich vyhazuje.

Měl bych proto na vás, kolegové učitelé, prosbu: nebudte na své studenty zbytečně hodní. Pokud je, třeba i silou, donutíte číst, přemýšlet, psát, mluvit a argumentovat, jednou vám za to poděkují vaši kolegové na vysokých školách. Možná i ti studenti. Možná...

Josef Šlerka

Errata

Zdaleka nejúspěšnější rubrika Splav!u napříč ročníky se vrací i v roce 2008! Ve včerejším čísle jsme omylem uvedli, že účastníci rozřazovacího kolečka měli ve výběru svých textů zcela volnou ruku, leč ve skutečnosti bylo téma letošního ročníku festivalu doporučením i pro ně. Dále se musíme omluvit všem, kteří se kvůli naší tiskové chybě těšili na večerní návrat kuřete na paprice. Jak už nyní víme, kuře se sice vrátilo, leč bez papriky a knedlíků. V budoucnu samozřejmě uděláme vše pro to, aby měl náš jídelníček bližší vztah k realitě. Omlouváme se rovněž těm, kteří v textu o kostelích v Sobotce a okolí pochopili poslední dva řádky textu jako popis k fotografii – na ní byl vyobrazen kostel sv. Prokopa v Libošovicích, zatímco okolní text se vztahuje k soboteckému kostelu sv. Máří Magdaleny.

Co v programu nebylo

Milí účastníci Šrámkovy Sobotky, na následujících řádcích najdete upozornění na několik bodů pondělního programu, které zatím nikde nebyly uvedeny, ačkoli se o nich možná mezi řečí někdo zmínil.

Hned ráno v devět hodin se na zahradě Šrámkova domu otevře dětská dílna, kam jsou všechny děti, ať už místní, či jen na festival přišedší, srdečně vítány. Následovat bude animační dílna Galiny Miklínové, která bude jistě neopakovatelným zážitkem. Odpoledne od čtyř hodin budeme mít dále jedinečnou příležitost zhlédnout několik jejích krátkých filmů v Městském divadle v solnici.

Na závěr připomínáme, že od zítřka začíná pravidelný noční filmový klub – od pondělí do čtvrtka se bude promítat vždy od 22.00 v síni poezie Šrámkova domu, přičemž vcházet se bude ze zahrady. Jako první bude promítán film Společnost mrtvých básníků; upoutávku najdete v dnešním Splav!u.

Kam zmizely výstavy?

V prvních dvou dnech letošní Šrámkovy Sobotky proběhlo několik vernisáží výstav, které si samozřejmě můžete prohlédnout i v následujících dnech konání festivalu. Otázkou však může být, kde je lze najít – v několika případech se vernisáž konala na jiném místě, než kde je výstava nakonec umístěna. Tak si to shrňme. Fotografickou expozici Volby bez volby můžete navštívit v prostorách sokolovny, vždy od jedné do tří hodin odpoledne. Ilustrace Galiny Miklínové najdete na zámku Humprecht (a jak upozorňuje náš redaktor, vycházka stojí za to). V knihovně, respektive na schodech do knihovny, najdete výstavu Pastelka dětem. A nakonec na Šolcově statku se můžete podívat na Souznění v podání autorů Ivana Šmída, Zuzany Rozsypalové a Matěje Škody.

Vít Prokopius

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Vychází v Sobotce během konání 52. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 28. 6. do 5. 7. 2008. Cena 10 Kč.

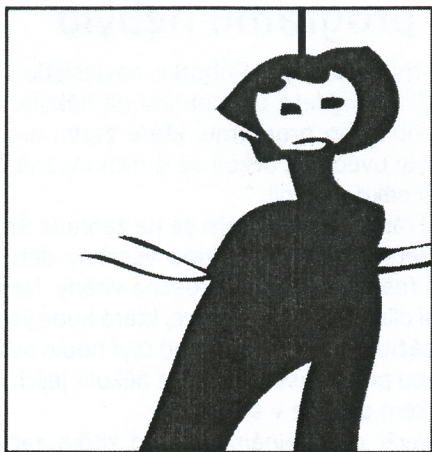
Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123, 160 00 Praha 6, IČ 266 74 122, DIČ CZ26674122.

Evidenční číslo MK ČR E 15812.

Redakce: Tereza BOTLÍKOVÁ, Adam BROŽÍK, Milena FRIDMANOVÁ, Jan CHROMÝ, František MARTÍNEK, Jana MELKOVÁ, Jakub NOVOSAD, Radek OCELÁK, Jan ONDEREK, Nelly PELC-VOSTRÁ, Kateřina PÍNOVÁ, Vít PROKOPIUS, Alena SKÁLOVÁ, Ondřej ŠMEJKAL, Kateřina VESELOVSKÁ.

Externí spolupracovníci: Terka LUKEŠOVÁ, Anča RAUSCHOVÁ.

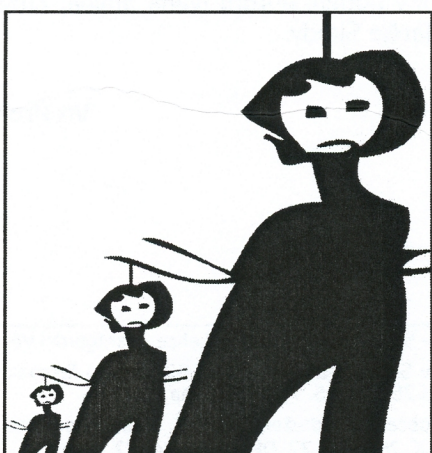
Vychází za přispění Studentského fondu FF UK a Královéhradeckého kraje.

Dneska je hodně moderní říkat, že
i loutkář má v hlavě drát.

Ale věřte mi, na čem záleží, není ten
drát...

... ale kolikrát.